

111 1 3567-1
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ
Тернопільської області

Архів з відому.
Черніківсько-Бережанська округа ОУН

ПАПКА

для паперів¹¹¹

Щодокази про
залишки повстанців
за 1945-1948 роки
Матеріали

_____ 20 _____ р.

Знайдені дані: 27 зerbна 1945р.
28 лютого 1948р.

Кількість документів: 14

Кількість аркушів: 16

Зберігати: постійно

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ
Тернопільської області
р-3567 1 Справа 111

Протокол ч:/45 р.

Дня 25.6.45 р. в золотницькій районі появилася рубаха, отже Савур і Рись порадившись, що роботу, яка була їм завдана, треба відложити. Орієнтуючись, що Котувів,, тобто село в якому вони знаходились може бути спровоковане -рішили вийти з села. Рись і чет. Зенко подались на піч на Дубники /золот. хуторі/, щоб повідомити надрайонову боївку, яка там бу про рубаху та вказати їм місцевість на яку треба було відступити. Савур і Андрій подались на с. Мезолівку рай. Підгайці, щоб там заждати на кур'єра, який мав вернутись від чоти.

Після повороту кур'єра Савур і Андрій заквартирували на Веселій Горі присілок Мезолівки. Дня 25.6.45 р. в 7-й год. надіхала частина рубахи з Монастириськ на Підгайці, отже довідавшись про це Савур і Андрій, вийшли з села на поле де їх завважила рубаха та почала гнатись за ними. Савур і Андрій та ще двох сільських хлопців почали відступати в напрямі Гниловід. Відстрілюючись вони добігли під с. Гниловоди та тут побачили, що друга частина рубахи, яка йшла Кійданова їх оточили. Савур і Андрій залягли в очереті та відбивались кидаючи гранати. Перемучені і виснажені довним боєм рішили покінчити з собою самі, щоб не здатись ворогові живими. - На підставі твердження очевидців вталося так: Андрій вбив Савура з пістоля стріляючи в поле, а після розірвав себе гранатою. Їх тіла забрали більшовики до Підгайць та говорили, що вбили двох К крупних бандьорів".

Постій, 27.6.45 р.

Списав: 0,505

П Р О Т О К О Л

..... Тирса, ур. 1923 р. в с.Новоставці, Бучацького р-ну, Тернопільської обл. (середнього росту, блондин, сухорлявий, жвавий). Стрілець відділу "Сірі Вовки", зв'язковий к-ра сотні, стрілець почоту к-ра Бистрого. Очайдушно відважний, карний і бойовий.

При кінці жовтня 1945 р. к-р Бистрий вислав трьох стрільців, між якими був вістун Тирса, до с.Усте-Зелене зловити начальника стрибків, знаного грабіжника і бандита, який грабив і побивав мирне населення. Повстанці заїхали фірою в село днем, а, довідавшись, що всіли квартиру 9 большевиків і 12 стрибків, вернули з села і зробили засідку за селом на цвинтарі, куди мали їхати большевики. Тому, що большевики перешли іншою дорогою, повстанці заждали до другого дня.

Слідуючого дня коло полудня довідались, що большевики мають вертатися з с.Лука, зробили засідку на їх шляху. Коли згаданий начальник стрибків із трьома большевиками підійшов до місця засідки, вістун Тирса перший вистрілив до большевиків і йому затялася самозарядка. Большевик в той час серією з автомата вбив сл.п.вістуну Тирсу. Інші два повстанці вбили трьох большевиків, ~~жжжжжжжж~~ а четвертий втік. Між вбитими були: начальник стрибків, лейтенант НКВД з області і один боєць.

Тіло сл.п.вістуну Тирси повстанці забрали і похоронили на цвинтарі с.Задарів, Коропецького, р-ну, Тернопільської обл.

дня 14.12.1945 р.

Ігор

Справа смерті
сл.п. вістунів Лиса і Джека

П Р О Т О К О Л

Михайло *Навроцький* Лис, ур. 1922 р. в с.Новоставці, Бучацького р-ну, Тернопільської обл. (низького росту, чорний, сухорлявий, хитрий, відважний і ініціативний). Стрілець відділу "Сірі Вовки", розвідчик, зв'язковий в почоті к-ра Бистрого.

Михайло Джек, ур. 1925 р. в с.Славятин, Підгаєцького р-ну, Тернопільської обл. (високого росту, чорний, сухорлявий, жвавий, відважний і дуже бойовий). Ройовий відділу "Чорноморці", старший вістун, жандармерист, кулеметник і зв'язковий в почоті кра Бистрого.

8 ~~листопада~~ 1945 р. згадані повстанці сл.п. Лис і Джек були вислані к-ром Бистрим до с.Скомороше, Білобожнецького р-ну, Тернопільської обл. по обрік для коней. На краю села попали на большевицьку засідку. Большевики, підпустивши їх на близьку віддаль, відкрили по них вогонь, у наслідок чого оба повстанці згинули.

На місце засідки підсунулись інші повстанці з почоту і забрали тіло сл.п.Лиса. Тіло сл.п.Джека забрали большевики. Сл.п.Лиса похоронено на цвинтарі с.тудорів, Копичинецького р-ну, Тернопільської обл.

дня 14.12.1945 р.

Швиль

ПРОТОКОЛ.

Справа: уважку рай.про.
Богдана, бойовика на ч.р.
С.Б.Граніта, та два
бойовики на ч. району.
Юрка і Арсена.

Дня 2.XII.45 р.поверх 100-сто більшовиків з Внутрішніх Воєск НКВД.
наскочили на село Ланівці, Скала-Подільського району.

Нічів поза село показали застави застави, та занком о годині 6-й з са
села почали вхонити в село. В селі почали робити ревізії. Одна застава,
яка стояла від стовеси глибока увійшла в частину села що зветься "Шля-
хта", тут зайшли до господаря.

Котрий мешкає від млина, на наз. Сталька, який /родичі убиті за
німецької окупації підчас акції /господиня почала поратися в хаті.
Більшовики почали робити ревізії, підчас якої знайшли багато білля нечи-
стого, криготовленого до прання. Більшовики запитали чи це білля,
господиня відповіла, що у мене бабдерівці копають краівку, та вони дади
це білля до прання. Вітак малаб розказати де знахониться краівка, та по
краівки вхід.

Більшовики негайко обступили стодогу в якій знахонилась краівка, та
знайшли вказаний вхід до краівки. Більшовики почали по краівки, поброни
вдалися живими. Вітак кинули до середини гранату і почали стріляти.

В середині був рай. про. Борщівського району "Богдан", боевик на ч. ра-
йону С.Б. "Граніт"-Ковалів Гринь з с. Козачини, уроджений 1915 року, та
два боевики на др-ну, "Юрко"-родом з Вучачини, та "Арсен"-ризак Ярослав,
родом з села Сосулівки Ягільницького району.

Вони баучи безвихідне положення пострілялися самі. та більшовики
післали людей, щоб новитятали трунів. трунів люди новитятали, та більшови-
ки забрали до в район Борщів і скидали під трюму, та вони лижали два яні.

На місяці де понадали труни господаря, який нове був в ч. Армії ніби
арентували, але ніби він втік, жінку нечінали, бо говорили, що вона має діти
Більшовики почали говорити, що будуть надати ціле господарства. господиня
почала вносити в хаті всі речі. Більшовики пізнали стодогу, але охоро-
няли, щоб не займилась хата, та на наказ старшого почали вносити речі
господині та забирати на віз.

Цього таки дня господиня разом з більшовиками виїхала до Борщова.
Ці всі сл. на. друзі знали з провокації господині.

Постій дня 8.VII.-1946 р.

Слава Україні.

Героям слава.

Протокол ч. 12.

Списаний дня 31. I. 1946 р. в справі смерті
дд. Солтис Романа "Довбуша" - боек СБ,
Шкрібайла Степана "Хмара" - " СБ,
Тригук Ольги "Незабудьки" - рай. УЧХ Будза
нівського району, Винник Марії "Маруся" -
- кур'єрки СБ і Солтис Марії - жінки Дов
буша.

Др. Солтис Роман "Довбуш" народжений в 1913 р. в с. Скородинці
в родині селянина. По закінченні народної школи замешкав в с. Будза
нів, де ожинився і жив до приходу більшовиків. Підчас німецької окупа
ції працював, як симпатик ОУН, а з приходом більшовиків пішов у під
пілля. Вже в 1945 р. працював в СБ, а в останнє був боекком коло над
районового провідника СБ.

Др. Шкрібайло Степан "Хмара" уроджений в м. Будзанів 1922 р.
Тригук Ольга "Незабудька" уроджена 1927 р. в с. Кобиловодоки
Будзанівського району в родині селянина. Закінчивши сім клас народн
ної школи, помагала батькам в господарстві. Підчас німецької окупа
ції вступила в ряди юнацтва, де проявила себе активною членкою. З при
ходом більшовиків, хоча жила легально, співпрацювала з повстанцями.
В 1945 р. пішла в підпілля, де повнила функцію станичної в родинному се
ляні. В цій роботі виказалась активною і авторитетною між населенням.
В половині 1945 р. стала кучевою санітаркою, а з кінцем року районо
вою УЧХ.

Винник Марія "Маруся" уроджена 1925 р. в с. Могиляниця Стара.
Солтис Марія уроджена 1921 р. в с. Янівська Слобідка.

Дня 2. I. 1946 р. до с. Янівська Слобідка прибули вище згадані пов
станці і зайшли та заквартирували в хаті Солтис Марії. Підчас того,
коли повстанці заходили до хати, бачили їх більшовики, які були там
на засідці. В 19-ій годині більшовики обступили хату і почали обстрі
лювати. Почався бій, який тривав до 20-ої години. Більшовики, побачивши
що їхні намагання здобути повстанців є безуспішні, підпалили хату.
Повстанці разом з господарем Солтис Марією вилізли на стрих, де ває
співали "Ще не вмерла Україна" і пострілялись. З більшовицької сторо
ни було двох вбитими, а трьох раненими. Трупи повстанців в горючій
хаті погоріли.

С л а в а У к р а ї н і !

Протокол ч. 13.

Списаний дня 10. II. 1946 р. в справі смерті
дд. Котович Мирослава "Олексія" - окружно
го референта СБ на СУЗ і Гоцанюк Дмитра
"Байди" - боекка СБ.

Др. Котович Мирослав "Олексій" уроджений 1920 р. в с. Гніадичів
пов. Ждачів Дрогобицької області.

Др. Гоцанюк Дмитро "Байда" уроджений 1924 р. в с. Манев пов. Надвір
на Станиславівської області.

Дня 7. II. 1946 р. о год. 5-ій в. с. Вербівці Будзанівського району
більшовики з причини вонки Василя Марії / яка за свою ганебну робо
ту одержала 2000 крб. від більшовиків / окружили хату, де квартирували
вище згадані повстанці, надаючи можливості зробити прорив. Підчас по
рестрілки др. Олексій вискочив з хати і хотів вирватися з оточення.
При тому він похитався і виставив ранений і дострілювався кучею з власної
пістолі. В цей час більшовики підпалили хату, звідки відстрілювався
др. Байда, якому зараз же зіпсувався автомат і він застрілювався. Трупи
на.п. повстанців більшовики забрали до району Будзанів.

С л а в а У к р а ї н і !

Протокол
про вбивших друзів дня 8. II. 1946 р.
на присілку Космирини/Ласечина/Золотопотікського району.

Дня 8. II. 1946 р. на присілок Космирини/Ласечина/ приїхало автою около 20 більшовиків а з ними зловчений "Думак". Авто лишили більшовики на дорозі а самі обконали господарство Зарук Анни. На подвір'ї стрінули її дочку Василину та запитали її, де є вхід до криївки, в якій сидить "Шлях". Вона їм відповіла, що в нас нема жадної криївки. Тоді більшовики сказави, щоб вона не говорила дурниць, бо вони і так знають, що криївка під оборогом а вхід до неї спід дятка. Василина вбігла до хати і сказала мама, щоб не талла нічого перед більшовиками про криївку, бо вони і так все знають. Тоді вийшла з хати Зарук Анна і вказала вхід до криївки. Він був закритий паликом. Більшовики відкрили палику і почали кричати: "Визавь". З криївки ніхто не відзивався. Тоді більшовики почали палити при вході якийсь газ. Пізніше почувся голос з криївки: "не можна визавити, бо дим." Один з більшовиків сказав: "не пали, бо подусили людей". Більшовики заперестали палити. Дорогою на Поши над їхав господар, Карач Гаврилю, його більшовики закликали і сказави, щоб він ліз до криївки. Господар почав плакати і проситися, що він до криївки не полізе, бо його там застрілять. З криївки почувся голос: "Льте, ми стріляли не будемо, бо ми слабі". Отначе Карач таки не поліз. Тоді більшовики заставили його, Смереку Баця та не кількя сусідів розкопувати криївку. З криївки витягнули неживими "Шляха", "Сотвинку", "Гордана" та жидих "Дуба" та "Сокола". Більшовики принесли воли і почали радуватися повстанців. "Гордана" вдалося їм відгерти. "Шлях" та "Огенка" були неживі. "Шлях" держав в руді ще пістоль, яким застрілив себе та "Огенку".

Витягнутах з криївки забрали більшовики до району а господиню та її дочку до гарнізону. Господиню по 2-ох днях звільнено а дитку забрали до району.

Постій, дня 5 травня 1946 р. "Черник"

Протокол
про вбивших друзів дня 12. III. 1946 р.
на присілку Грабина Коропецького району.

Дня 11. II. 1946 р. попали повстанці: "Лдан", "Донець" та "Сокіл" на більшовицьку засідку в лісі на присілку Грабина. Повстанці почали стріляти по більшовицях і відступили без втрат.

Гино о 7-ій год. більшовики, що кватерували в Луці та Задерові вийшли до ліса на облаву. По 3-ох годинах знайшли криївку, відкрили вхід і почали кричати: "здавайсь". В криївці сиділи: "Лдан", "Донець" та "Сокіл". Коли почули крики більшовиків над криївкою почали стріляти на більшовиків. Більшовики намагалися замінувати криївку, але не могли підійти до криївки, бо повстанці стріляли по них. Так відстрілювалися вони до год. 1-ої по пол. Тоді більшовики принесли со-цоми обвіляли нафтою, зиптали і почали довгими друкми влихати до криївки. Повстанці, баючи свій близький кінець пострілялися. Тоді більшовики виступили до дві гранати і розкопали криївку, та витягнули тіла пок. повстанців з криївки. Забрали від них зброю та уніформи, викинули тіла на фіру і завезли до Луки. Там склали під могилу і держали через цілий тиждень, щоби люди пізнали, що то за одні. Тому що в місцевих людей ніхто не пізнав їх, більшовики дозволили їх похоронити. Тіла пок. повстанців похоронено на цвинтарі в селі Лука.

Постій, дня 6 травня 1946 р. Куш. пров. "Май"

7

Протокол.

Дня 6 . VI . 1946. підчас облави на ліс, між Яблоновом -Майданом загинув героїською смертю д.Павлішин Микола "Сливка" ур.1920-р.в с.Низбірок Новий Гусятинського р-ну.Світа 5-ть кл.нар.шк.член ОУН.1940 р.

Рано 3-та год.Большевики обступили один відтинок ліса, де кватерувало двох "Повстанців" Сливка й Рубан.З орієнтувався Сливка та Рубан, що більшовики їх обкружили та входять в середину кущів.Повстанці ринувшись відступати пробігли.Рубан до бігав зі Сливкою до лінії та бачить, як большевики поростають свої застави на лінії.На 50-ть метрів одна від другої, в такій заставі було по 5-ть чоловіка, озброєні в криси, десято-зарядки й кулемети.Рубан бачить безвихідне становище, що більшовики їх замітили, відкриває огонь з ПШ по більшовиках, та пробивається в другу сторону ліса, притім встав один большевик трупом.Сливка остався в корчах, більшовики почали стріляти внапрямі до Сливки та кричати "бандьорра здайся" різнок підстопом почали просити Сливку щоб здався.Сливка відповів, що здасться, але нехай ктось до нього прийде ізник.Більшовики почали підходити близько нього, він відкрив огонь з ПШ по більшовиках, та вбив 3-и большевики.Бачати большевики, що зго живим не візьмуть, почали кидати гранати в наптрямі Сливки, та відкрили силь-ний огонь з кулеметів.Ранений з гранати Сливка, бачить, що не може довше боронитися, стріляє себе з свого власного пістоля.Тіло зго більшовики оставили в лісі, селяни з с.Тудорів, тіло забрали та похоронили в с.Тудорові в стільній могилі Українських Повстанців.

Від так большевики зробили стислу облаву, в цьому відтинку ліса, та відкрили бункир, в якому знали господарські речі, гроші орг. та архів УЧК.Над-р-ну.

Постій, I. VII. 1946 року.

Протоколи з побитих.

Бойківський Петро-Деркач. Уродж. 11/10. 1902р. в с. Золотниках. Освіта 2-ві класи народної. До ОУН вступив в 1931р. працював, як зв'язковий. В 1939р. виїздить на еміграцію, де також бере активну участь в нашому русі. В 1941р. приїждить до дому і далі продовжує працю в організації. В 1944р. змушений піти в підпілля, щоб продовжувати боротьбу. Дня 6/10. 46р. попав на засідку в с. Вазі і став убитим. Тіло його забрали в р-н. Деркач свот обов'язки виконував карино і солідно.

Василишин Антін - Антоша. Уродж. в с. Богатківцях. Освіта 2 кл. народної. До ОУН вступив 1941р. працював, як сипатик. В 1944р. пішов в підпілля і ховався, як/ушп-ст/Дня 27/10. 46р. наскочили большевики на хату, якій він був і вбили його. Тіло забрали до р-ну.

Володимир. Уродж. 1924р. в с. Надіїв пов. Долина. Освіта 4-кл. народної. р. 1942р. з причини голоду, який був в цих сторонах приїждить до с. Кривого, тут змешкує до 1944р. з приходом большевиків іде в підпілля, та працює, як член повітової бійки. По реорганізації бійки вертає до станиці.

В 1945р. заскочений большевиками в лісі вкритці, ще з двома підпільниками витягають їх живими, та віддали до р-ну, звідки він втікає, ще 4-ма хлопцями притримавши там 3-ри місяці. Відтак крився на власну руку 1946р. працює, як боєвик при станиці. 9/10. 46р. находити, ще з двома повстанцями на засідку в лісі, відстрілюючись від большевиків став ранений, баючи своє безвихідне положення застрелився з власного пістоля.

Прийдун Степан - Лис. Уродж. 1913р. в с. Ценові. Освіта 4-кл. До ОУН вступив 1937р. і працював, як член до 1942р. відтак працював кущовим до 1945р. В березні 45р. зловлений большевиками, де його завезли на роботу до Чорткова. В місяці Кривий втікає з роботи до дому і криється на власну руку. Знову його зловили большевики, та завезли до Конюхи, впротязі кількох днів втікає з терми і далі скрипається. 4/10. 46р. знову зловили його большевики та завезли до Конюх. 9/10. привезли його з Конюх, до с. Ценова, а відтак застрелили.

Руб. Уродж. 1915р. в с. Криве. Освіта 4-кл. до ОУН вступає 1936р., як симпатик. 1938р. переходить в члени. В 1943р., ще зодним попадає в руки німецької поліції, як їхав на зв'язок до Ходорова. по дорозі зрुक втікає в 1944р. вступає до УПА, був 8-м місяців при сотні "Рубачів". Повернувши до дому працює зв'язковим. 22/2. 46р. переходить через залізничну доріжку, через завіруху не завваживши, що там потяг, який його потовк. 7/10. 46р. в с. Дібуші паде в боротьбі з большевиками, де також вбив одного сержанта. Тіло його большевики забрали до р-ну.

Бядох Михайло. Уродж. 1925р. в с. Бимислівка. Освіта 4-кл. В 1941р. вступає до ОУН., як член юнацтва. В 44р. вступає до УПА., до сот. "Рена", по розбитті приходить додому, працює кур'єром зі станиці до Куша. Дня 11/11. 46р. під час облоги, большевики завважили рух вхаті і почали дертися до хати, там був згаданий боєвик, та почали стреляти до хати та пострілу, боєвик відстрілює всього ранили в обі руки і майже непритомного стягнули зі стріли. Питали зі критками, а він сказав, що не знає де є критки бо був наказ ховатися поодиче. Його взяли на фіру і повели на поле де він показав повалену критку. Там його большевики дострілили.

Банак Степан. - Калина. Уродж. 1920р. в с. Ценові. Освіта 4-кл. До ОУН вступив 1939р. як юнак працює 1941р. потім переходить в симпатиків. В 1944р. вступає до УПА. сот. Рена. По повероті додому працює кур'єром при Рай. Слухові. В 45р. криється сам про се бе. 25/10. 46р. під час облоги в с. Ценові придирається зі села на поле находити на заставу і втмп. де вбитий. Тіло його большевики забрали до р-ну.

Солдкий Дмитро - Ярій. Уродж. 1921р. на хуторіх Заберізки. Освіта 4-кл. До ОУН вступає в 1939р. і працює до другого приходу большевиків. В 1944р. весною вступає до УПА. сот. Лисовики. В відділі перебував оден рік, на звітль чення через лікар'ю приходить додому, та вступає до СБ. і там продовжує боротьбу. Через помилку стає ранений від

Лесенка. По вилікуванню перебирає станицю Заберізки. Дня 10/11.46р. на всипу заатакований більшовиками кинув до них гранату і вискочив, та почав втікати. Більшовики його вбили. Тіло вбитого забрали на гарнізон до Кенюх. Покійний був ідейни, та солідний член ОУН. Корпан Михайло-Чайка. Уродж. 1920р. в с. Галичі. Освіта 4-кл. В 1944р. вступає в р'яди УПА до сот. Лісовиків, до кінця свого життя воює проти ворогів. 26/11.46р. найшов на засідку і там паде вбитий. Тіло його забрали до р-ну. Стр. Чайка воїн УПА і солідний у виконанні наказів організації.

Масляк Багдан-Вій. Уродж. в 1917р. в с. Завалові. Освіта 4-кл. гімн. В 1935р. вступає в р'яди ОУН, та працює, як активний член до кінця свого життя.

Катереняк Гриць-Гай. уродж. 1919р. в с. Вербові/підгаєччина/. Освіта 5-ть класів народної. В 1936р. вступав в р'яди ОУН і працює в юнацтві, як підрайонний. В 1941р. переходить в члени і працює, як Кушевий. В 43р. працює як районний СБ. вцьомуж році вступає до ботвіки КП., а в 44р. вертається і працює дельше при СБ. Дня 29/10.46р в с. Лист нахакують випадково більшовики і по короткій перестрілці Вій і Гай падають вбиті від ворожих гранат. Тіло вбитих забрали до р-ну.

Деськів Теодор-Криць. уродж. 1922р. в с. Вербові, освіта 5-кл. початкової школи. В 1940р. вступає в р'яди ОУН і працює, як сланич юнацтва до 1941р., птім переходить в члени. В 1944р. вступає в р'яди УПА, і через 6-ть місяців вертає, і дельше продовжує працю. Дня 26/11.46р. на хуторах в Райку попадає на засідку і стає вбитий. Тіло вбитого забрали до р-ну.

Поетій 30 /11:46р.

Справа: ч:/47р.
 сл. п. д.
 членів ОУН під пс. "Сидір-Одисей"
 "Зір-Мовчан"

ПРОТОКОЛ

Дня 1. у. 47р. Надрайоновий Провідник Сидір та Надрайоновий Референт Пропаганди "Зір" вибралися в дорогу до своїх провідників. Днем получилися з к-ром Зривом, який кватировав в лісі біля с. Влишанка зі своїми стрільцями "Іскрою" і "Вігуном" та курієрами "Дніпром" і "Андрієм". Зі пров. "Зіром" був др. "Дарко".

Над вечір виїшли в лісу в напрямі с. Хартонівці, де рішили досягнути розвідку, поведати та зібрати харчі на дорогу. Шлях їхній вів через село Бересток. На пропозицію к-ра Зрива сл. п. Пров. Сидір погодився зайти в село Бересток, щоб дібрати дещо харчів та зварити дібрані в с. Хартонівці, яця./др. Дніпро знав про заготовлені харчі в цьому селі/. Під селом Бересток всі задержалися, виславши трьох стрільців на розвідку. Коли розвідка донесла, що в селі спокійно/були в двох хатах-в одній з них господиня пізнала стр. Іскру/, подалися обережно в село. При вході до села звернув на себе увагу сл. п. пров. Сидіра, який запитав к-ра Зрива, чому собаки так гавкають. Цей відповів, що це певно на нічну варту, яка ходить по селі, бо повстанців пси ще не могли почути. Підходили вже до подвір'я, як почули, що дорогою хтось іде. Коли звук кроків зрівнявся з подвір'ям, почули нараз не дуже голосне: "Кто это". Друг Дніпро, який був на переді, зразу почав стріляти з "десятки", др. "Іскра" з ППШ. До них прилучився др. "Вігун" стріляючи з "десятки". Сл. п. пров. "Сидір" і інші, що були з ним, подалися поміж хати в напрямі, звідки ввійшли в село. Але з цієї сторони далися чути московські крики: "давай ракету, стреляй" і посипалися стріли. Повстанці змушені були відступати на поле. Не встигли далеко відбігти, як більшовики освітили село і поле. Тоді відступаючі залягли і відстрайовалися. Коли ракета згасла вони почали дальше відступати. Більшовики пустилися в погоню. Освічуючи раз у раз ракетами поле, не переставали обстрілювати повстанців. Залягати було не можливо, бо більшовики були надто близько.

Усвіддали приблизно 50 м від села стр. "Іскра" натрапляє на сл. п. Пров. "Сидіра", що лежав важко ранений в голову. Піднісши його, відступає враз з ним. Пробіг кільканадцять кроків, як щось сильно торгнули тілом раненого сл. п. Пров. "Сидіра". Він повалився на землю неживий. Друг "Іскра" бере ППС Пров. "Сидіра" і відступає дальше/набої з ружва вистріляв всі, а кружок загубив разом з торбою, відступаючи/. По дорозі натрапляє на важко раненого в груди Пров. "Зіра", якому допомагає при відступі. Коли сл. п. Пров. "Зір" вчув псевдо-"Дарко", який саме перекликувався з к-ром Зривом закликав його до себе. На заклик сл. п. Пров. "Зіра" "Дарко" прибігає і разом в трьох відступають дальше. Більшовик не перестає натискати. Сили опускають сл. п. Пров. "Зіра" зовсім. Він просить, щоб його залишити, др. "Даркові" передає торби, а сам рідко пострілятися, говорячи: "Я покінчу зі собою". Друг "Дарко" відступає виснажений та перетяжений/власна торба і ППШ з кружком, 2 торбі сл. п. Пров. "Зіра", а одна з набоями, фотографічний апарат і зарядка/. По дорозі залишає торбу з набоями в рові, торбу з матеріалами в дуплавій вербі та кидає десятку.

Більшовики ще якийсь час продовжали погоню. Стративши з ока відступаючих, задержалися. За с. Гинківці зібралися: к-р "Зрив", стр. "Іскра", "Вігун" і "Дарко". Була год 24 00. Кур'єр Дніпро і Андрій подалися ще спочатку погоні в іншому напрямі і виїшли ціло, врятувавши гроші, які ніс др. "Андрій".

Орієнтуючись по стрілах, можна вважати, що більшовиків не було більше як п'ятнадцять. Стріляли з кулемета, десятка, ППШ, і крісів. В час погоні пустили 10 ракет.

Тіла впадших сл. п. Пров. "Сидіра" і "Зіра" дня 2. у. 47р. забрали більшовики до р-ну Товсте. Тут зробили 4 знімки і забрали до Чорткова.

П Р О Т О К О Л

Левко Мельник - Вуж, ур. 1922 р. в с. Слобідка, Товстенського р-ну, Тернопільської обл. (середнього росту, присадкуватий, чорний, півільний в рухах, відважний і бойовий). Стрілець відділу "Сірі Вовки". Двічі ранений в боях з більшовиками. Зв'язковий при Окр. Проводі.

Михайло Мельник - Гребля, ур. 1922 р. в м. Коропець, Тернопільської обл. (середнього росту, блондин, сухорлявий, жвавий, бойовий). Стрілець відділу "Сірі Вовки", господарчий районної екзекутиви ОУН Золотопотіцького р-ну. Зв'язковий при Окр. Проводі.

Дня 27 січня 1947 р. сл.п. повстанці-зв'язкові Вуж і Гребля заквартирували в с. Швершківці, Товстенського р-ну, Тернопільської обл. Перед полуднем до села приїхали більшовики і входили в село з двох напрямів. Повстанців повідомлено про одну групу більшовиків і, вони, відступаючи, попали на другу групу. Більшовики почали повстанців обстрілювати та у відступі їх здоганяти. Під час відступу Гребля стає ранений в руку і, відстрілюючись, далі відступає. Обі групи більшовиків плучились і розпочали за ними погоню спільно. Коли Гребля від більшовицьких куль паде вбитим, Вуж забирає від нього торбу з поштою і, коли йому затялася самозарядка, він визувається з чобіт і босо втікає в напрямі села Берем'яни. Лейтенант мвд визувається також і перетинає йому дорогу від лісу. Недалеко лісу доганяє Вужа і дострілює.

Тіла сл.п. Вужа і Греблі забрали більшовики до с. Дорогичівки, а звідтам в райцентр Товсте. Там їх закопали на жидівському кладбищі.

Дня 12.2.1947 р.

Дир

Справа смерті
сл.п. повстанців
Шляха, Гонти і Дуба

П Р О Т О К О Л

Василь Іваськів - Шлях, ур. 1924 р. в с. Берем'яни, Золотопотіцького р-ну, Тернопільської обл. (високий, блондин темний, сухорлявий, жвавий, відважний і бойовий). Розвідчик у відділі "Сірі Вовки", жан-дармерист у відділі "Чорноморці", а відтак ройовий цього відділу. Зв'язковий при Надр. Проводі.

..... Гонта, ур. в с.
Товстенського р-ну, Тернопільської обл. стрілець відділу "Чорноморці".
Відважний, бойовий, карний.

Іван Дуб, ур. 1926 р. в с. Садки, Товстенського р-ну, Тернопільської обл. (високий, темний блонд, сухорлявий, відважний, бойовий і карний). стрілець відділу "Чорноморці".

Дня 15 січня 1947 р. засліджені більшовиками були засокочені на хуторі Вадова, біля Коропця. На цьому хуторі в цей час квартирували інші повстанці в числі 5 чоловік, на яких наскочили більшовики, ідучи слідами Шляха, Гонти і Дуба. Заскоченим повстанцям Шлях, Гонта і Дуб ідуть на поміч. Вони відбили більшовиків, даючи змогу заскоченим повстанцям відступити, а самі попали під обстріл другої групи більшовиків, яка відтяла їм дорогу від лісу. До повстанців Шляха, Гонти і Дуба долучує сл.п. Сурма, який був між згаданою п'яткою повстанців і разом з ними ведуть двогодинний бій з переважаючою силою більшовиків, в силі около 30 чоловік. В бою вбивають повстанці 5 більшовиків і кількох ранять і самі гинуть. Сурма, забирає пошту і на коні виривається з більшовицького оточення.

Тіла сл.п. Шляха, Гонти і Дуба забрали більшовики до Золото-Потока.

Дня 17.2.1947 р.

Буг

Справа смерті
сл.п. Яцури Михайла - Дона

(відпис)

12

П Р О Т О К О Л

Михайло Яцура - Дон, ур. 1920 р. в с.Котузів,Золотницького р-ну, Тернопільської обл. (високий,чорний,масивної будови,відважний,бойовий,карний,ініціативний). Підрайоновий юнацтва,стрілець відділу "Холодноярці",кушевий інформатор СВ, зв'язковий при Окр.Проводі.

Дня 14.5.1947 р. вечером в с.Котузів попав на засідку,яку большевики зробили на подвір'ї його сестри. Коло хати большевики ранили важко його. Він відбіг кілька кроків і впав. Дальше він почав відстрілюватись і вміжчасі до большевиків говорив: "Хто з вас українець, хай підійде до мене". Коли один большевик заявив,що він українець, Дон відповів: "Якщо ти українець,то чому ти не говориш по-українськи? Чому ти вбиваєш своїх братів,чому ти не врядах УПА?". Відтак почав співати пісню "З піснею на устах...". Переспівавши цілу стрічку,з окликом "Слава Україні! Смерть комуні!", застрілився.

Тіло сл.п. Дона забрали до р-ну,де кинули на подвір'ї мвд і по трьох днях закопали.

Дня 25.5.1947 р.

Степ

Справа смерті
сл.п. Монастирського Ярослава - Бука

П Р О Т О К О Л

Монастирський Ярослав - Бук, ур.1921 р. в с.Кійданів,Бучацького р-ну,Тернопільської обл. (середнього росту,чорний,стрункий,відважний,холоднокровний,бойовий,карний). Стрілець відділу "Трембіта",ройовий відділу "Львів", зв'язковий при Окр.Проводі.

Дня 8 травня 1946 р. заскочений большевиками на полі б.с. Кійданів,звів з 12-ти большевиками двогодинний бій. Під час якого вбив 3-ох большевиків і сам став тричі ранений. Відтак понизив організаційну роботу і гроші та застрілився.

Тіло сл.п. Бука похоронили односельчани на цвинтарі с.Кійданів.

Дня 28.5.1946 р.

Орися

Справа смерті
сл.п. Крушельницького Омеляна - Шума

П Р О Т О К О Л

Крушельницький Омелян - Шум, ур.1924 р. в с.Кійданів,Бучацького р-ну,Тернопільської обл. (середнього росту,чорний,жвавий,відважний,бойовий,). Стрілець відділу "Трембіта",стрілець відділу "Льви",стрілець СКВ.

Дня 23.3.1946 р. з причини провокації заскочений большевиками в кривці в рідному селі,розірвався гранатою.

Тіло його похоронено на цвинтарі в рідному селі поруч Бука.

Дня 28.4.1946 р.

Уляна

Справа смерті
сл.п. Чорного Володимира - Левка

П Р О Т О К О Л

Володимир Чорний - Левко, ур.1923 р. в с.Котузів,Золотницького р-ну,Тернопільської обл. (середнього росту,чорний,жвавий,відважний,бойовий,дисциплінарний). Стрілець СКВ,зв'язковий при Окр.Проводі)

В перших днях вересня 1947 р. ~~зв'язковий~~ большевиками заскочений,був ранений в ногу,дострілився в с.Котузів.

Тіло сл.п. Левка забрали большевики до р-ну.

Дня 20.11.1947 р.

Орися

Р.зі.
Справа ч.:...../47р.
сл.п.д.Горячий Мирослав
Марцінковський Ярослав
Гулька Еміліян
член ОУН "Левко"
член ОУН "Макар"
"Олесь"

Чортків, 23. V. 47р.

13

ПРОТОКОЛ.

Горячий Мирослав—"Левко" уроджений 1927 року в селі Пманківці, Чортківського району. Освіта 2 кл. торговельні. 1943р. вступає до "Юнацтва" ОУН. В час німецької окупації належав та брав участь в культ-освітних товариствах. З приходом більшовиків 1944 р. зразу іде в підпілля та вступає до УПА, до сотні "Голуба". В бою з більшовиками 22. V. 44р. коли сотня к-ра "Голуба" не могла втриматись перед натиском більшовиків, він іде додому та скривається власну руку, аж до покликання його до праці. В грудні зостає покликаний до праці по повітової бойової контррозвідки, якої кам. був "Сірко". Після стає кур'єром по цій ділянці з округи до області. Кур'єром працює до 1945р. Відтак стає боєвиком при рай. пров. "Верландів". З початком 1946р. вступає до рай. пропаганди. В цей час стає кушевним пропаганди. Так працює до упадку рай. пров. "Василь". Відтак стає рай. фер. пропаганди. Цього поста виконує до своєї смерті.

Марцінковський Ярослав—"Макар" уроджений 1920 р. в селі Полівці, район Білобожниця, а заміняв з ріднем в селі Джурич. Освіта 5 кл. нар. школи та недокінчений вет. курс. Ввесь час працював на рідні, допомагаючи родичах при господарстві. За Поліччю належав до тов. "Просвіта". 1942р. вступає до ОУН. 1943 року добровільно відходить до УПА на Волинь. 1944р. прибув з Полісся в Чортківщину, з причини захворювання. На рідному терені стає працювати, як санітар. В січні 1946р. стає кушевним господарчим. Всі обов'язки виконував чесно.

Гулька Еміліян—"Олесь" уроджений 1927р. в селі Шульганівка, Чортківського району, освіта 4 кл. нар. школи. Протягом всіх окупацій працює на рідні. З приходом більшовиків 1944 р. далі працює на рідні. Коли 27 річник покликають в ЧА, він скривається на власну руку. Осінню 1945р. вступає до СВВ, к-ра "Чара". Після стає боєвиком при кушевним пров. "Левкові". Відзначався відважністю та вервальною.

Дня 9. V. 1947р. вечером при переході полем в с. дом"яківка коло залізничної дороги натрапили на більшовицьку засідку. Засідка була розположена вздовж залізничної лінії, краєм села Долина і в цвинтарі с. Ком"яківка. Більшовики засідку зробили з вечора. На засідці брав участь підполковник МГВ. Розположені більшовики на засідках здержували людей, йдучих з поля та питали чи не бачили трьох воєнних. Люди, яких спинали здержували коло себе і відпустили тоді, коли вже побігли повстанців. В цей час, коли більшовики були вже розположені на засідках з одної сторони поїзд залізну дорогу надійшли повстанці: "Левко", "Макар" і "Олесь", а зісе Долина надійшло трьох робітників, які працюють в спиртзаводі Марилівка. Більшовики маючи подано, що в цих днях малиб переходити повстанці "Сян" і ще двох, почали одні стріляти на одну групу повстанців: "Левко" "Макара" і "Олесь", другі на робітників Віссян Степана, медірник Степана і Кухара, бо вони були одягнені в шинелі. Робітники зі засідки втікли.

При першій стрілах на повстанців, більшовики думали, що це "Сян", почали кричати: "Сян здайся, нічого тобі не буде." Повстанці в віддалі на 7 метрів, почали відстрілюватися. "Левко" зразуж почав нищити коло себе все, що лиш мав, щоб не дати ворогові. "Макар" і "Олесь" ввесь час відстрілювалися. Більшовики зі всіх сторін терен освічували ракетами. Втікати не було куди. Більшовики стріляючи, підсувались чимраз ближе бажаючи половити повстанців живцем. "Левко" бачить своє безвихідне положення-стріляється. Це саме робить "Олесь". Д. "Макар" хотів відбігти назустріч кроків та зараз понісся крик "лови живого". Більшовики почали гонитись за "Макаром", так що він він в бігу розривається гранатами.

тою. 4 бою впадо 4 большевиків, яких зараз забрано до Чорткова, щоб не бачили люди. Большевики владувачі пішли до Мартиновськїй Павла, взяли фіру і тіла впадших забрали до с. Нагірянки. Трупи лежали через цілу ніч під сільрадою. Большевики маючи на увазі, що це "Сян", "Орел" і "Гай", ранком прийшли до родин "Сяна" і "Орла" та силою забрали їх щоб ішли пізнавати синів. Дня 11.1.47р. тіла впадших забрано до району Чортків. Над трупами дуже зніщалися, вибиваючи "Спесеві" зуби. Трупів скинено в Чорткові коло магістрату, де пролежали через дві доби. Протягом цих днів большевики зганяли провокаторів пізнавати трупів. Тіла впадших фотографовано і похоронено на цвинтарі.

40/1.

П Р О Т О К О Л

Никола.І..... Сян,Влодко, ур.1925 р. в с.Ліщанці, Золотопотіцького р-ну,Тернопільської обл. (середнього росту,повний, блондин,дружний,авторитетний серед населення,відданий всеціло справі революції). Районовий провідник ОУН Монастирецького р-ну від серпня 1945 до лютого 1947 р.

Осип..... Тур, ур. 1922 р. в с. Мухавка,Чортківського р-ну,Тернопільської обл. (високого росту,темний блонд,худорлявий,холоднокровний,відважний,бойовий і карний). Стрелець відділу "Сірі Вовки",районовий військовик Чортківського р-ну, вістун в почоті к-ра Бистрого.

Єрстахій.Сичик..... Кам,Гай, ур.1920 р. в с.Товстобаби,Монастирецького р-ну,Тернопільської обл. (середнього росту,худорлявий,русявий,відважний,бойовий,працьовитий,ініціативний). Стрелець СКВ, зв'язковий при Районовому Проводі.

Дня 21 лютого 1947 р. всі вище згадані друзі сл.п. Влодко,Тур і Кам ще з одним повстанцем,квартирували на полі в криївці біля с. Товстобаби,Монастирецького р-ну. Їх критичного дня повідомлено про це,що большевики арештували в селі секретаря сільради і одну жінку, які знали про криївку. Повстанці рішили вийти з криївки. Скоро вони вийшли,побачили,що вони окружені большевиками. В глибокому снігу почали повстанці нерівний бій. У висліді бою згинули сл.п. повстанці: Влодко,Тур і Кам. Четвертий ранений утік на коні.

Тіла сл.п. Влодка,Тура і Кама забрали большевики до Монастириськ.

Дня 12.3.1947 р.

Жук

Справа смерті
сл.п. Чайки і Шупака

П Р О Т О К О Л

Василь Черкавський - Чайка, ур.1925 р. в с.Ковалівка,Монастирецького р-ну,Тернопільської обл. (середнього росту,блондин,енергійний, відважний,карний,ініціативний,бойовий). Кулеметник СКВ,зв'язковий при Районовому Проводі, кулеметник районної боївки СБ.

Михайла Шмега - Шупак, ур. 1922 р. в с.Паляниці,р-н Долина,Станиславівської обл. (високий,чорний,енергійний,відважний,бойовий, карний). Стрелець відділу "Гайдамаки",стрілець районної боївки СБ.

Дня 5 жовтня 1947 р. вищезгадані повстанці сл.п. Чайка і Шупак ішли на зв'язок. По дорозі поступили до с.Ковалівка,Монастирецького р-ну. Їх підслідили большевики,які робили під селом засідку. Коли повстанці зайшли в селі до одного господаря повечеряти,большевики оточили подвіря і запалили стодолу,в якій були повстанці. Повстанці вискочили зі стодоли та,відстрілюючись,почали відступати. Під час відступу впали оба вбитими від большевицьких куль.

Тіла сл.п.Чайки і Шупака большевики забрали до Монастириськ.

Дня 25.9.1947 р.

Жук

Справа смерті
сл.п. Зелень і Орля

П Р О Т О К О Л

Василь Гой - Зелень, ур.1919 в с.Дрищів,Монастирецького р-ну, Тернопільської обл. (високого росту,чорний,енергійний,ініціативний, відважний,бойовий). Районовий,референт пропаганди Підгаєцького р-ну, заступник районного-СБ Рогатинського р-ну, районний провідник ОУН Монастирецького р-ну.

Володимир Горбаль - Орля, ур.1914 р. в с.Горожанка,Монастирецько-

П Р О К Л А Д

Згідно з постановою Раді Міністрів УРСР від 15.07.1947 р. № 1234, встановлено, що за героїзм та мужність, проявлені в боротьбі з ворогом, нагородити орденом «За мужність» 3-го ступеня командира СКВ зв'язкового при Районовому Проводі в ліску б.с. Яблонів-Дрищів, повстанця відкриваючого по більшовиках вогонь і почав відступати. У відступі був ранений Орел. Зелень взяв Орла на плечі і далі відступав. При відступі попадає на заставу, де паде вбитим, а раненого Орла більшовики забирають до р-ну. Ранений по-геройськи держався і, розядрюючи рани, спричинив собі смерть. Тіло сл.п. Зелень забрала більшовики в р-н.

1947.7.20

Українська Республіка

П Р О К Л А Д

Згідно з постановою Раді Міністрів УРСР від 15.07.1947 р. № 1234, встановлено, що за героїзм та мужність, проявлені в боротьбі з ворогом, нагородити орденом «За мужність» 3-го ступеня командира СКВ зв'язкового при Районовому Проводі в ліску б.с. Яблонів-Дрищів, повстанця відкриваючого по більшовиках вогонь і почав відступати. У відступі був ранений Орел. Зелень взяв Орла на плечі і далі відступав. При відступі попадає на заставу, де паде вбитим, а раненого Орла більшовики забирають до р-ну. Ранений по-геройськи держався і, розядрюючи рани, спричинив собі смерть. Тіло сл.п. Зелень забрала більшовики в р-н.

го р-ну, Тернопільської обл. (високого росту, сухорлявий, чорний, відважний, характерний). Командир СКВ, зв'язковий при Районовому Проводі. Дня 27 червня 1947 р. досвіта згаданих друзів заскочили більшовики в ліску б.с. Яблонів-Дрищів. Повстанці відкрили по більшовиках вогонь і почали відступати. У відступі був ранений Орел. Зелень взяв Орла на плечі і далі відступав. При відступі попадає на заставу, де паде вбитим, а раненого Орла більшовики забирають до р-ну. Ранений по-геройськи держався і, розядрюючи рани, спричинив собі смерть. Тіло сл.п. Зелень забрала більшовики в р-н.

Дня 20.7.1947 р.

Жук

П Р О Т О К О Л

Петро Хамчук - Бистрий, ур. 1918 р. в с.Чорнокінці Великі, Про-біжнянського р-ну, Тернопільської обл. (середнього росту, темний блонд, масивної будови, холоднокровний, зрівноважений, відважний, бойовий, ініціативний, з великим почуттям відвічальності за людей і доручену роботу, сам карний і серед стрільців вмів вдержати карність, товариський, самостійний, витревалий і послідовний в роботі. Здібний командир, який вмів стрільців виховати, вишколити, спаяти їх в бойову одиницю, повести в бій і командувати.). В 1940 р. сержант ЧА, в 1941 р. потрапив в німецький полон в окруженні біля Вязми, Вернувши з німецького полону, в 1943 р. вступає до УПА. Спочатку командує окружною боївкою, відтак переформовує її в чоту. Осінню 1943 р. організував сотню "Сірі Вовки", якою командує. В 1944 осінню командує двома сотнями в рейді по Буковині. Зимом 1944-45 рр. стає к-ром курія. Осінню 1945 р. стає к-ром відтинка "Південь" Военної Округи і одержує ступінь поручника. В 1946 р. осінню одержує ступінь сотника.

Дня 12 січня 1948 р. большевики наскочили на місце постю в лісі біля с.Залісся, Коропецького р-ну, Тернопільської обл. в "Пісковому Жолобі". Сотник Бистрий ~~зведе~~ з трьома стрільцями зводить нерівний бій з большевиками. Під час бою стає ранений в ногу. У відступі стає важко ранений другий раз в груди і дострілюється з власного пістоля.

Тіло сл.п.сотника Бистрого большевики забрали до райцентру Коропець і кинули біля мвд, де робили кількакратно знимки. По чотирьох днях його тіло десь закопали.

Дня 28.2.1948 р.

Крилатий і Степ

Справа смерті
сл.п. ст.вістуна Шума

П Р О Т О К О Л

Осип Гуцуляк - Шум, ур. 1926 р. в с.Синьків, Заліщецького р-ну, Тернопільської обл. (вище середнього росту, чорний, худорлявий, холоднокровний, відважний, бойовий, ініціативний, карний). Розвідник в ЧА, зимом 1945 р. дезертирував з ЧА і вступив до УПА. Зв'язковий біля к-ра сотні "Сірі Вовки", ройовий у відділі "Сірі Вовки", а відтак к-р чоти в цьому ж відділі. Вишкільник мінерів в 1945-46 рр., а відтак був в почоті к-ра Бистрого.

Дня 12 січня 1948 р. згинув від большевицьких куль в бою з большевиками під час наскоку на постій к-ра Бистрого.

Тіло сл.п. Шума большевики забрали разом з тілом сл.п. сотника Бистрого до райцентру, де держали через чотири дні коло мвд, а відтак десь закопали.

Дня 28.2.1948 р.

Крилатий і Степ

